

טבילה וקידוש ידיים ורגלים ביוה"כ

ל' – ל"ב [והע' בדין אבנט] - הרב רונן בלכר

א

"פשט ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו ... אמרוה רבנן קמיה דרב פפא הא דלא כרבי מאיר דאי רבי מאיר כיון דאמר תרי קידושי אלבישה עביד להו הכא נמי ליעביד תרי קידושי אלבישה אמר להו רב פפא בין לרבנן בין לרבי מאיר חד אפשיטה דבגדי קודש וחד אלבישה והכא בהא קא מיפלגי ופשט ורחץ (ורחץ) ולבש רבי מאיר סבר מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה לובש ואחר כך מקדש אף פשיטה פושט ואחר כך מקדש ורבנן סברי מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה כשהוא לבוש מקדש אף פשיטה כשהוא לבוש מקדש אמרו ליה רבנן לרב פפא ומי מצית אמרת הכי והתניא פרסו סדין של בוך בינו לבין העם פשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו רבי מאיר אומר פשט וקידש ידיו ורגליו וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו אמר להו אי תניא תניא" משמע שקיור הוא דין בבגדים.

וכן משמע בדף לב: "תניא א"ר יהודה מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כ"ג ומקדש בו ביום ת"ל "ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד... ורחץ בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו ויצא ועשה", וכן לדעת רבי שם שאומר: "מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטבל כ"ג ומקדש בו ביום שנאמר כנתת בד קודש ילבש ומכנסו בד יהיו על בשרו

ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם" כלו' הפסוק מדבר על תחילת עבודת היום בבגדי לבן "ורחץ במים את בשרו – ולבשם" ומשאלת הגמ' לר' יהודה: "אשכחן מבגדי לבן לבגדי זהב מבגדי זהב לבגדי לבן מנין". ולרבי "מבגדי לבן לבגדי זהב מנין... היינו דקתני ואומר בגדי קודש הם..." ופ' רש"י [ד"ה 'היינו דקתני'] תלה הכתוב טעם הטבילה בשביל שהם בגדי קודש ללמדך שכל חליפות בגדי קודש בו ביום טעונון טבילה..."

מאיך הברייתא הנ"ל מסיימת "הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה" ופ' רש"י [ד"ה "מעבודה לעבודה"] "מעבודת פנים לעבודת חוץ וה"ה מחוץ לפנים..." וא"כ קיור הוא דין בעבודה. ובגמ' לעיל ד' ל. "שאלו את בן זומא טבילה זו (הראשונה) למה, אמר להם ומה המשנה מקודש לקודש וממקום שענוש כרת למקום שענוש כרת טעון טבילה, המשנה מחול לקודש וממקום שאין ענוש כרת למקום שאין ענוש כרת אינו דין שטעון טבילה". ופ' רש"י "ומה המשנה מקודש וכו' כהן גדול בחמש עבודות ביום הכפורים, המשתנות מחוץ לפנים ומפנים לחוץ, ששני המקומות קדש ועל שניהן ענוש כרת הנכנס בטומאה. טעון טבילה בין עבודה לעבודה" משמע שקיור נצרך לשינוי מקום או לשינוי בעבודות.

וע"כ שואל הגבורות ארי: "ק"ל הא טבילות הללו דיוה"כ לאו שינוי המקום מקודש לקודש

ב

ונראה דסוגיא זו תליא בהבנת עניינם של בגדי כהונה.

הריטב"א שואל על הלימוד של ר"א ברבי שמעון שלמד לבישה מק"ו ואח"כ הקיש פשיטה ללבישה 'מה לבישה טעון קידוש אף פשיטה טעון קידוש', ור"א ת והא פשיטה גופה לא באה אלא בק"ו ואמרינן בזבחים דבקדשים דבר הלמד בשום בנין אב אינו חוזר ומלמד... ור"ת ז"ל תירץ דהא דאין למדין – למד מלמד בקודשים דוקא בעבודת קודשים עצמה אבל לבישת כהן אינה עבודה אלא הכשר לצורך עבודה".

וברמב"ם בספהמ"צ מצוה ל"ג כתב "שנצטוו הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים לכבוד ולתפארת". וחלק עליו הרמב"ן ונקט כרס"ג "דכיון דאין בלבישת בגדים שלא בשעת העבודה שום מצוה אינו אלא הכשר עבודה... ואם היינו מונין זה מצוה היה ראוי שתמנה מצות בגדי לכן ביוה"כ מצוה אחרת... אבל כולן חלקים מחלקי העבודה המצווה ממנו יתברך... וכבר נתבאר שאין מונים חלקי המצוות"

עפי"ז ניתן לומר שלר"ת בריטב"א ולרמב"ן לבישת בגדים היא תחילת עבודה ופשיטת בגדים זהו סוף עבודה, וא"כ טבילה וקידוש ידיים ורגליים זהו דין בעבודה, אלא שתחילת עבודה היא בלבישת הבגדים.

ג

בדף יב: "כי אתא רב דימי אמר אבנטו של כהן הדיוט רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון חד אמר של כלאיים וחד אמר של בוץ... כי אתא רבין אמר

גרמה להו אלא חליפות בגדים גרמי להו כדמוכח לקמן בכולה סוגין דמנין לה' טבילות" ונשאר בצ"ע.

ואמנם נחלקו הראשונים בהבנת ק"ו זה: התו"י [ד"ה ומה המשנה מקודש לקודש] דחו את פי' רש"י וכתבו: "ע"כ נראה לרבי דמקודש לקודש היינו שמשנה מבגדי קודש לבגדי קודש".

ובריטב"א כתב: "והקשו עליו [על רש"י] בתו' (ישנים)... וקשיא לי דהתם ליכא למימר המשנה מבגדי חול לבגדי קודש דהא טבילה דמתניתין בלא שינוי בגדים [כלומר טבילה ראשונה שעליה דובר במשנה היא לפני כניסה למקדש ולפני שינוי בגדים]... לכן נראה יותר כפרש"י". וא"כ לשיטתו טבילה וקיו"ר הם דין בעבודה או במקום.

ה"חידושים וביאורים" מביא נפ"מ: כהן הדיוט שקידש ידיו ורגליו לעבודה ונתמנה לכ"ג (כגון שאירע פסול בכ"ג) אם צריך לקדש שוב את ידיו ורגליו כשנכנס לפני ולפנים, שהרי אין חילוף בגדים [למ"ד שאבנטו של כה"ד של בוץ] אבל יש כניסה ממקום למקום ומעבודה לעבודה.

לגרי"ז היה פשוט שכ"ג שטבל בלילה לתרומת הדשן צריך לטבול שוב ביום לעבודת יוה"כ, אף שנעשית בבגדי זהב, וא"כ פשוט היה לו שקיו"ר הוא דין בעבודה³⁶.

³⁶ וע"ע בחי' רבי אריה לייב מאלין ח"ב סי' י"א: "דהנה בעיקר דין של קידוש ידו"ר יש לחקור אם הוא דין בגברא... או נימא דהוא דין בעבודה...".

שותף בעבודות הרגילות של כל הכהנים "נוטל חלק בראש" על כן אבנטו שווה לשאר אחיו הכהנים, אך ביוה"כ שעבודתו מיוחדת גם אבנטו מיוחד.

וא"כ נחלקו האם אבנט הוא דין בבגדים או דין בעבודה.

ובקהילות יעקב [סי' ד', בסופו ד"ה "בעיקר"]:
 "לכאורה היה מקום לדון, דבגדי בוץ לא יחנכו את הכה"ג דלכאורה הבגדי בוץ ביוה"כ אינו מחובת ומטכסיס של כה"ג אלא הוא דין מדיני עבודת יוה"כ שאינה כשירה אלא בכה"ג... אבל מ"מ היה מקום לומר שאינו מתחנך בבגדים אלו לכהונה גדולה... וזה קמ"ל רב אדא בר אבהה דגם בכה"ג מתקדש בהבגדים להתחנך בכהונה גדולה".

ע"פ הרמב"ן והר"ת הנ"ל שהבגדים הם הכשר עבודה ניחא טפי לומר שגם האבנט הוא מיוחד יותר להיותו חלק מהעבודה עצמה.

אבנטו של כ"ג ביום הכיפורים דברי הכל של בוץ בשאר ימות השנה ד"ה של כלאיים לא נחלקו אלא באבנטו של כהן הדיוט בין בשאר ימות השנה בין ביוה"כ שרבי אומר של כלאיים ורבי אלעזר ברבי שמעון אומר של בוץ".

ניתן לבאר שנחלקו התנאים מהו הזמן שדומה אבנט כ"ג לאבנט כהן הדיוט, ומהו הזמן ששווה אבנט כ"ג מאבנט כהן הדיוט, אם אבנט כהן הדיוט הוא כלאיים שווה לכה"ג בכל השנה, ואם אבנט כהן הדיוט הוא בוץ שווה לכה"ג ביוה"כ.

לכאורה היותר פשוט לומר כרבי ששווה כה"ד לכה"ג בכל השנה באבנט כלאיים, והשינוי הוא ביוה"כ, שכשם שעבודתו מיוחדת כך אבנטו מיוחד.

וא"כ יש לבאר סברת רבי אלעזר ברבי שמעון. ונראה לבאר שלשיטתו דווקא בשאר ימות השנה כשם ששונים כל בגדי כה"ג מכהן הדיוט כך גם האבנט, אך ביוה"כ שכה"ג לובש בגדי לבן ככה"ד גם אבנטו שווה לכה"ד.

וא"כ לרבי אלעזר ברבי שמעון האבנט הוא חלק מבגדי כה"ג ולרבי האבנט אינו מבגדי כה"ג אלא תליא בעבודה וע"כ כל ימות השנה שכה"ג